

РОБОТА ШКІЛЬНОГО МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У статті звернено увагу на роль методичного об'єднання як засобу формування професійної компетентності вчителів української мови.

Ключові слова: формування професійної компетентності, форми та методи науково-методичної роботи, забезпечення безперервного підвищення кваліфікації вчителів, функції методичної роботи.

Аннотация. В статье обращено внимание на роль методического объединения как способа формирования профессиональной компетентности учителя украинского языка.

Ключевые слова: формирование профессиональной компетентности, формы и методы научно-методической работы, обеспечение непрерывного повышения квалификации учителей, функции методической работы.

Annotation. At the article I pay your attention to the role of methodical association as the way of formation Ukrainian teacher's professional competence

Keywords: Formation of professional competence, forms and methods of scientific-methodical work, conditions of formation of teachers' key competencies in the systems of postgraduate education, role of methodical work.

*Якщо людина не знає, до якої
мети вона рухається, для неї
жоден вітер не буде попутним.
Сенека*

Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI ст.»), концепції мовної освіти передбачають формування мовної особистості, що володіє даром слова – усного й писемного, умінням вільно, комунікативно виправдано користуватися мовними засобами під час сприйняття, створення висловлювань у різних сферах, формах, стилях і жанрах мовлення, тобто забезпечення її всебічної мовленнєвої компетенції.

Уся робота методичного об'єднання вчителів української мови та літератури підпорядкована головній меті – допомогти вчителю-словеснику

найбільш ефективно використати свої знання у впровадженні в життя державної мовної політики.

Свого часу К.Ушинський писав: "... у вихованні все повинно ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, як би хитро він не був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання". Ці слова залишаються актуальними й нині, особливо в умовах переходу загальноосвітньої школи на новий зміст, структуру й 12-річний термін навчання.

Які нові якості повинен мати педагог ХХІ століття?

По-перше, він повинен бути підготовлений до нової професійної ролі. Мова про те, що він не може вже бути абсолютним носієм знань. Він не може бути наглядачем за учнем. Він повинен бути людиною, що супроводжує процес самопізнання і саморозвитку дитини.

Основна роль учителя української мови та літератури сьогодні – не лише дати певну суму знань з мови та літератури учневі, а й навчити його вчитися, самостійно здобувати знання, застосовувати їх на практиці, тобто формувати компетентності як загальну здатність, що базується на знаннях, досвіді та цінностях особистості.

По-друге, учитель повинен бути готовим до сучасної соціальної ролі, тобто формувати самодостатню людину, конкурентноспроможного фахівця. Окрім того, учитель повинен бути готовим до професійних технологій, до нових технологій навчальної діяльності. Це, безумовно, інформатизація, комп'ютеризація.

Перехід до профільної школи ставить цілу низку нових вимог до педагога. Тут він повинен бути готовим варіювати зміст, вимоги, підходи до викладання предмета. Отже, сучасність ставить високі вимоги до професійності вчителя, тому він повинен бути готовим до змін, відкритим до новацій. Щоб виховати учня-творця, педагог сам повинен стати творцем,

дослідником, новатором.

На формування якісно нового педагога налаштована вся система методичної роботи, тобто система взаємозалежних дій та заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації професійної майстерності кожного вчителя. Тому можна визначити, що робота методичного об'єднання займає важливе місце в підвищенні професійної компетентності педагога, бо саме під час засідань МО (методичного об'єднання) кожний учитель набуває навичок самоаналізу своєї діяльності, що сприяє активізації й прискоренню процесу удосконалення педагогічної майстерності вчителя.

З цією метою можна використовувати як традиційні, так і нетрадиційні форми та методи науково-методичної роботи, а саме:

- ✓ Засідання ШМО
- ✓ Ділові педагогічні ігри
- ✓ Лекції
- ✓ Консультації
- ✓ Доповіді
- ✓ Круглі столи
- ✓ Конференції
- ✓ Практичні заняття
- ✓ Мозкові штурми
- ✓ Тренінги
- ✓ Диспути
- ✓ Огляди та обговорення методичної літератури
- ✓ Участь у конкурсах
- ✓ Ярмо ока педагогічних ідей

Усе це допоможе здійснити науково-методичне забезпечення викладання мови та літератури, вести творчу пошукову, теоретичну та експериментальну роботу з предмета. Тому планувати роботу методичного об'єднання потрібно відповідно до поставленої мети та завдань, що витікають із неї.

Отже, основною **метою** діяльності методичного об'єднання можна визначити наступне – залучення вчителів до інноваційної, пошукової діяльності, розвиток творчої ініціативи, виявлення й поширення найбільш ефективних форм та методів їхньої роботи.

Завдання науково-методичної роботи:

- підвищення професійної майстерності кожного вчителя;
- збагачення і розвиток творчого потенціалу педагогів;
- діагностика і визначення шляхів подолання труднощів в педагогічній діяльності вчителів;
- поглиблення методичної підготовки вчителів;
- активне впровадження інноваційних форм методичної роботи, досягнень і рекомендацій психолого-педагогічної науки;
- стимулювання ініціативи й творчості членів МО.

Можна визначити напрями методичної роботи, за якими повинна працювати об'єднання вчителів.

Схема 1

Організаційно-методична допомога:

- проведення відкритих уроків, суспільно-педагогічних акцій; творчих звітів, творчих портретів; конкурсів професійної майстерності.

Інформаційно - аналітична діяльність:

- вивчення стану викладання основ наук та результатів навчальної діяльності;
- визначення термінів проведення діагностичних контрольних робіт і тестування з різних предметів;
- підбір діагностичних тестів і контрольних робіт на основі тематичного планування;
- проведення педагогічного аудиту з використанням різноманітних форм і методів;
- визначення основних напрямків індивідуального супроводу вчителів на основі аналізу результатів педагогічного аудиту.

Консультативно-методична робота:

- індивідуальна робота з вчителями різної кваліфікації;
- розробка разом з вчителями тематичного і поурочного планування;
- робота з удосконалення сучасних навчально-методичних комплексів;
- організація проведення олімпіад, наукових конференцій;
- участь у педагогічних виставках, проектах.

Забезпечення безперервного підвищення кваліфікації

вчителів:

- систематизація роботи з проходження вчителями курсів підвищення кваліфікації;
- впровадження в практику роботи вчителів досягнень сучасної педагогічної науки,
- організація тематичних занять, практикумів, лекцій;
- участь вчителів у конкурсах, оглядах, виставках, конференціях;
- активне здійснення зв'язків з інститутами післядипломної педагогічної освіти;
- стимулювання педагогічних досягнень вчителів.

Атестація вчителів:

- організаційно-методична допомога вчителям, які проходять атестацію;
- складання індивідуальних планів підготовки до атестації з кожним вчителем;
- діагностика і експертиза педагогічної діяльності вчителів, що атестуються.

Методична робота спонукає вчителів української мови та літератури до роботи над підвищенням свого фахового рівня, сприяє збагаченню педагогічних колективів педагогічними знахідками, допомагає молодим учителям переймати майстерність у більш досвідчених колег.

Її функції полягають у визначенні системи заходів, спрямованих на досягнення найкращих результатів (планування); у діяльності з удосконалення структури і змісту методичної роботи (організаційна); у регулярному вивченні співвідношення між рівнем компетентності педагогів, що виявляється в узагальненому результаті їх праці, та вимогами суспільства до якості роботи працівників освіти (діагностична); передбаченні знань та умінь, необхідних педагогам у майбутньому (прогностична); виробленні принципово нових положень навчально-виховної роботи, у формуванні, експериментальній перевірці та впровадженні передового досвіду (моделююча); відновленні частково забутих або втрачених учителями знань після закінчення навчального закладу (відновлююча); виправленні недоліків у діяльності педагогів, пов'язаних з використанням застарілих методик (коригуюча); інформуванні, агітації педагогів щодо впровадження досягнень науки, передового досвіду (пропагандистська); налагодженні й підтриманні зворотного зв'язку, в оцінюванні відповідності наслідків методичної роботи завданням та нормативним вимогам (контрольно-інформаційна).

Підвищення дидактичної компетентності педагогів також можливе через професійне самовдосконалення вчителя, що містить такі складові, як самоосвіта, самовиховання, саморозвиток. Але найбільших результатів можна домогтися у тому випадку, якщо професійне самовдосконалення є свідомим, планомірним, охоплює всі сторони особистості й діяльності вчителя, націлене на досягнення якісних змін у діяльності вчителя та її результатах, а також стимулюється й одержує своєчасну підтримку і допомогу з боку колективу, методичної служби школи, а саме методичного об'єднання.

У кожного педагога з'являється можливість прогнозувати та моделювати особистий розвиток, забезпечуючи неперервне професійне зростання.

Шляхом досконалої організації самоосвітньої діяльності постійно підвищується професійна майстерність учителя і, як наслідок, формується

авторитет педагога серед учнів, батьків, колег. «Творчість — це виживання», — вказує К. Роджерс. Таким чином, творчо працюючий педагог сам створює свій особистий імідж. Імідж вчитель можна створити, займаючись самоосвітою.

Самоосвіта вчителя української мови та літератури базується на певних принципах:

1. Принцип цілісності (системність самоосвітньої діяльності).
2. Принцип діяльності (практична спрямованість роботи).
3. Принцип мобільності (відповідність змісту самоосвіти рівню професійної компетентності).
4. Принцип самореалізації (впровадження в життя своїх внутрішніх можливостей та здібностей).
5. Принцип самоорганізації (здатність особистості раціонально організувати свою діяльність).

Досконала організація самоосвіти залежить від багатьох факторів. Багато залежить від мотивів самоосвіти, об'єктивної і суб'єктивної значущості, теоретичної і практичної підготовки, ступеня оволодіння вміннями здійснювати самоосвітню роботу, фізіологічного й емоційного стану та інших факторів.

Основні компоненти самоосвітньої діяльності.

1. Стартовий інтелектуальний потенціал
2. Мотиви формування безперервної освіти
3. Навички самостійного оволодіння знаннями
4. Уміння розумової діяльності
5. Уміння самоорганізації пізнавальної діяльності.

Відтак джерелами відбору змісту науково-методичної роботи та самоосвіти служить оперативна інформація щодо сучасних змін та новацій в освітньому просторі України, зокрема:

- ✓ Державні директивні документи;
- ✓ Науково-педагогічні дослідження з теоретичних проблем мовної освіти;
- ✓ Навчальні плани, програми, підручники й посібники з шкільної мовної освіти;
- ✓ Інформація щодо інновацій, прогресивного педагогічного досвіду новітніх технологій навчання;
- ✓ Конкретний аналіз стану навчально-виховного процесу навчання мови в регіоні, що дає можливість визначити першочергові проблеми методичної роботи.

Таким чином, в основі змісту методичної роботи є об'єктивно необхідний обсяг знань та вмінь, які забезпечують якісне виконання посадових обов'язків кожної категорії педагогічних працівників відповідно до вимог розвитку національної школи України з урахуванням особистих потреб педагога.

Отже, успішність педагогічної діяльності багато в чому залежить від уміння та здатності кожного вчителя мобілізувати свої зусилля на систематичну розумову роботу, раціонально будувати її, управляти своїм емоційним і психологічним станом, використовувати свій потенціал, проявляти творчу активність.

У педагогіці така робота над собою називається саморозвитком, тому ним можна й треба управляти, бо рівень професіоналізму — не тільки особиста справа вчителя.

Людина, а особливо, якщо вона обдарована, прагне реалізувати себе, оскільки це основа духовних потреб людини. І коли вона не може себе реалізувати, завжди відчуває глибоку внутрішню незадоволеність життям, якою б зовні благополучною не була. Хочеться процитувати слова відомого філософа Гегеля: «Людина насамперед повинна виконати себе». Тому завдання методичних об'єднань допомогти в цьому вчителіві.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання // Відділ сучасних мов, Страсбург. – К. : „Ленвіт”, 2003. – 261 с.
2. Зимняя М.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / М.А. Зимняя. - М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 40 с.
3. Змеев С.И. Основы андрагогики / С.И. Змеев. – М. : Флинта, Наука, 1999. – 152 с.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука В Україні: шляхи модернізації / Факти, роздуми, перспективи / В.Г. Кремень. – К. : Грамота, 2003. – 216 с.
5. Кулюткин Ю.Н. Образование взрослых как проблема междисциплинарного исследования: педагогические кадры / Ю.Н. Кулюткин. – Информ. бюл. - № 10. - 1977. – С. 50-51.
6. Організаційно-педагогічні основи методичної роботи : Навч. посібник // В.І. Пуцов, С.В. Крисюк та ін. – К. : УПКСКО, 1995. – 180 с.
7. Равен Джон Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Равен Джон. – М. : Когито-Центр, 2002. – 134 с.